

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

DOM
2024-10-25
Stockholm

Mål nr
M 9458-24

Sid 1 (2)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2024-06-14 i mål M 983-24, se bilaga A

PARTER

Klagande

Dikningsföretag Z_3*945 nr 8

Motpart

Länsstyrelsen i Jämtlands län

SAKEN

Utdömande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avslår Länsstyrelsen i Jämtlands läns ansökan om utdömande av vite.

Dok.Id 2127375

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Dikningsföretaget Z_3*945 nr 8 har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå Länsstyrelsen i Jämtlands läns ansökan om utdömande av vite. Dikningsföretaget har bl.a. anfört att ett stängsel har uppförts på den i dikningsföretaget ingående fastigheten X. Det har hindrat företaget från att utföra den förelagda åtgärden, dvs. att rensa dike nr 8 till ursprungligt djup och läge.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen anser att det finns skäl att ge prövningstillstånd och ta upp målet till omedelbart avgörande.

Med hänsyn till att en dikning inte kan utföras utan att stängslet kommer att påverkas och den osämja som föreligger mellan delägarna i dikningsföretaget finner Mark- och miljööverdomstolen att det får anses ha varit ursäktligt att inte följa föreläggandet. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och Länsstyrelsen i Jämtlands läns ansökan om utdömande av vite avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2024-11-15

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg, Marianne Wikman Ahlberg (deltar inte i beslutet om prövningstillstånd), Johan Svensson och Frida Göranson, referent.

Föredragande har varit Erik Simberg.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-06-14
meddelad i
Östersund

Mål nr M 983-24

PARTER

Sökande

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Motpart

Dikningsföretag Z_3*945 nr 8

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar Dikningsföretag Z_3*945 nr 8 att till staten

betala det förelagda vitet om femtiotusen (50 000) kronor.

Dok.Id 473017

Postadress

Box 708
831 28 Östersund

Besöksadress

Storgatan 6

Telefon

063-15 06 00

E-post: mmd.ostersund@dom.se

www.ostersundstingsratt.domstol.se

Telefax**Expeditionstid**

måndag – fredag
08:00–11:00
13:00–15:00

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Jämtlands län (nedan länsstyrelsen) beslutade den 28 oktober 2022, med stöd av 26 kap. 9 § och 11 kap. 17 § miljöbalken, att förelägga Dikningsföretag Z_3*945 nr 8 (nedan Dikningsföretaget) vid vite om 50 000 kronor att senast fyra veckor efter att beslutet vunnit laga kraft rensa dike nr 8 till ursprungligt djup och läge enligt till föreläggandet bifogad karta.

Länsstyrelsen har nu ansökt om utdömande av vite.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen har yrkat att Dikningsföretaget ska förpliktas att betala vite om 50 000 kronor. Till stöd för yrkandet har länsstyrelsen anfört bl.a. följande.

Den 23 januari 2022 hemställde B.P., ägare till fastigheten X, om att länsstyrelsen utdömer vite till styrelsen av Dikningsföretaget p.g.a. bristande underhåll. Med anledning av hemställan gjorde länsstyrelsen ett tillsynsbesök i området den 17 maj 2022, varvid det konstaterades att diket är under kraftig igenväxning. Diket fungerar inte längre, vatten är bitvis stillastående i diket. B.P. har tidigare påtalat behovet av rensning men inte fått gehör från Dikningsföretagets styrelse.

Dikningsföretaget hade tidigare en utsedd syssloman, men sedan 2021 finns en styrelse som enligt protokoll från den 4 juni 2021 består av H.A., ordförande, och J.B, sekreterare. Dikningsföretaget berör fastigheterna Y, X och Z.

Sträckan som förelagts att rensas är ca 220 meter. Den 31 maj 2022 tillsände länsstyrelsen Dikningsföretaget ett förslag till beslut med möjlighet att inkomma med synpunkter. Dikningsföretaget inkom med synpunkter den 1 juli 2022.

Länsstyrelsen beslutade då att flytta fram tidpunkten för arbetets slutförande till den 1 oktober 2022. Vid tillsynsbesök den 13 oktober 2022 kunde konstateras att den aktuella dikessträckan fortfarande var orensad. Länsstyrelsen utfärdade därför den 28 oktober 2022 det aktuella vitesföreläggandet. Rensningen skulle enligt beslutet vara genomförd senast fyra veckor efter att beslutet vunnit laga kraft. Beslutet vann

laga kraft den 12 december 2022. Vid tillsynsbesök den 16 maj 2023 kunde konstateras att ingen rensning i diket utförts. Diket är som tidigare delvis igenslammat och igenvuxet med gräs, buskage och sly. Diket fungerar inte som det ska, vattnet står delvis stilla i diket. Då den förelagda dikesrensningen inte utförts inom föreskriven tid ansöker länsstyrelsen att vitet döms ut.

Dikningsföretaget har bestritt yrkandet. Till stöd för sitt bestridande har Dikningsföretaget åberopat avtal avseende schaktningsarbete, beställning av dikningsarbete, anbud schaktningsarbete, epostkorrespondens med B.P. samt en skrivelse till B.P. beträffande dikesrensning. Dikningsföretaget har vidare anfört bl.a. följande.

Dikningsföretaget är cirka 100 år gammalt och skiljer två fastigheter från varandra, Y (ägd av I.A., företrädd av H.A.) och X (ägd av B.P.), samt fortsätter över Z (ägd av J.B). B.P. har drivit frågan att diket ska återställas i ursprungligt skick, vilket samtliga parter accepterat. Vid extra sammanträde för dikningsföretaget den 4 juni 2021 beslutades att styrelsen skulle bestå av H.A. och J.B samt att styrelsen har mandat att välja entreprenör för dikningsarbetet. Styrelsen tog fram ett anbud från entreprenören F.K., daterat den 11 december 2022. Entreprenören uppfyllde de krav som ställs för dikningsarbetet såsom miljökrav m.m. och möjliggjorde att arbetet kunde påbörjas omedelbart och avslutas senast våren 2023. Den 17 november 2022 sändes ett avtal för påskrift till samtliga tre parter för reglering av villkor och kostnad för dikningsarbetet. Avtalet undertecknades av J.B och H.A., men B.P. vägrade att skriva under.

För att försäkra att samtliga parter accepterade avtalet innan dikningen påbörjades, krävdes att varje part även ingick ett avtal med entreprenören. Avtalet innebar att varje part skulle förbinda sig att direkt betala entreprenören för sin del av kostnaden. I december 2022 avvisade B.P. styrelsens beslut och avtal, vilket hindrade det omedelbara påbörjandet av dikningsarbetet. Styrelsen svarade den 18

december 2022 och klargjorde att inga schaktarbeten skulle genomföras förrän även B.P. undertecknat avtalen. Eftersom detta inte skett har inget arbete utförts. Då B.P. inte undertecknat avtalet kan inte heller styrelsen låta genomföra schaktningsarbetet. Detta eftersom arbetet medför schaktning på B.P:s mark och det är stor risk att det taggträdsstängsel som B.P. låtit uppföra runt sin mark skulle skadas under arbetet, vilket kan innebära att B.P. skulle kunna ställa krav på styrelsen för återställande av taggträdsstängslet. Styrelsen vill inte stå som beställare till arbetet innan alla tre parter var och en gjort en egen beställning av schaktningsarbetet, då problem med kostnadsregleringen mellan de tre parterna troligen skulle uppstå och styrelsen skulle ha betalningsansvaret gentemot entreprenören.

Styrelsen har vidtagit samtliga åtgärder som kan anses tillbörliga och anser inte att de är ansvariga för att schaktningsarbetet inte har genomförts. Det finns därför ingen grund för utdömande av vite. Styrelsen har ambitionen att utföra dikning när samtliga parter accepterat offerten. B.P. har omgärdat sin mark med ett taggträdsstängsel, vilket försvårar och fördyrar dikningsarbetet. Ansvaret för schaktmassor behöver regleras, dikningen måste utföras enligt gällande miljöregler. Upphandlingen reglerade samtliga dessa frågor. Domstolen bör, genom länsstyrelsen, uppmana B.P. att underteckna avtalet mellan parterna så att arbetet kan påbörjas våren 2024. Styrelsen har i april 2024 uppmanat B.P. att själv utarbeta ett avtal samt att undersöka förutsättningarna att utföra dikningsarbetena mera kostnadseffektivt än vad styrelsen funnit möjligt. Dikningsarbetet kan dock inte påbörjas förrän efter vårfloden.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Mark- och miljödomstolen ska i ett mål om utdömande av vite pröva om det föreläggande som ligger till grund för ansökan är lagligen grundat, om det är tillräckligt preciserat, om det har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft och om det har överträtts. Om föreläggandet inte har följts ska domstolen pröva om det funnits giltigt hinder för detta, d.v.s. om adressaten saknat rättslig eller faktiskt

möjlighet att följa föreläggandet. Domstolen ska dessutom, under förutsättning att vitet ska dömas ut, pröva om ändamålet med vitet förlorat sin betydelse, vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl att jämka det. Ett vite är av straffrättslig karaktär och stränga krav måste därför ställas på såväl utformningen av det beslut som ligger till grund för vitets utdömande, som den talan som förs av myndigheten. Bevisbördan för att det finns förutsättningar att döma ut ett vite ligger hos den myndighet som ansöker om utdömande. Länsstyrelsen har alltså att visa att förutsättningarna för att döma ut vitet är uppfyllda. Beviskraven är med hänsyn till ärendets karaktär höga.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att vitesföreläggandet delgetts Dikningsföretaget och att det har vunnit laga kraft. Vidare anser domstolen att föreläggandet är tillräckligt preciserat och att det är lagligen grundat. Åtgärderna enligt föreläggandet har inte vidtagits i tid. Dikningsföretaget har alltså inte efterkommit föreläggandet.

Dikningsföretaget har invänt att det saknat möjlighet att följa föreläggandet, eftersom fastighetsägaren till X motsatt sig att underteckna avtal gällande utförande av det förelagda åtgärderna.

Av praxis följer att domstolen normalt har att utgå ifrån att ett lagakraftvunnet vitesföreläggande har riktats mot rätt adressat och att denne har haft faktiska och rättsliga möjligheter att efterkomma föreläggandet. En omprövning av dessa frågor kan göras om det efter föreläggandets utfärdande exempelvis inträffat omständigheter som gör att adressaten förlorat möjligheten att efterkomma föreläggandet (NJA 2022 s. 459).

Därutöver kan en bedömning av adressatens möjligheter att efterkomma ett föreläggande bli aktuell inom ramen för en prövning av om adressaten har haft giltig ursäkt för att inte ha följt föreläggandet. Det handlar då emellertid i regel inte om sådana absoluta och permanenta hinder som innebär att de grundläggande

förutsättningarna för vitesföreläggandet brister utan i första hand om tillfälliga och oförutsedda omständigheter, exempelvis sjukdom, som gör att adressaten inte kan lastas för att inte inom föreskriven tid ha efterkommit föreläggandet (jfr 32 kap. 8 § RB om laga förfall).

Av utredningen i målet framgår att Dikningsföretaget, vars styrelse består av H.A. och J.B, omfattar fastigheterna Y, X och Z samt att sträckan som förelagts att rensas är belägen på fastigheterna Y och Z. Dikningsföretaget har därmed varit rätt adressat för föreläggandet. Domstolen bedömer vidare att det som Dikningsföretaget anfört om att fastighetsägaren till X bl.a. motsatt sig att underteckna avtal gällande reglering av villkor och kostnader mellan fastighetsägarna för schaktningsarbete inte innebär att Dikningsföretaget saknat rådighet att utföra åtgärderna i föreläggandet. Det har inte heller i övrigt framkommit några omständigheter som talar för att Dikningsföretaget saknat faktiska och rättsliga möjligheter att följa föreläggandet eller att Dikningsföretaget har haft giltig ursäkt för att inte göra det. Skäl att avslå ansökan på denna grund föreligger därmed inte.

Det har inte heller framkommit att ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse eller något särskilt skäl att sätta ned vitesbeloppet (jämkning). Ansökan om utdömande av vite ska därför bifallas i sin helhet och Dikningsföretaget ska förpliktas att till staten betala vite om 50 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-02)

Överklagande senast den 5 juli 2024. Prövningstillstånd krävs.

Marit Åkerblom

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Marit Åkerblom.
Föredragande har varit beredningsjuristen Caroline Frankow Versvåg.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se